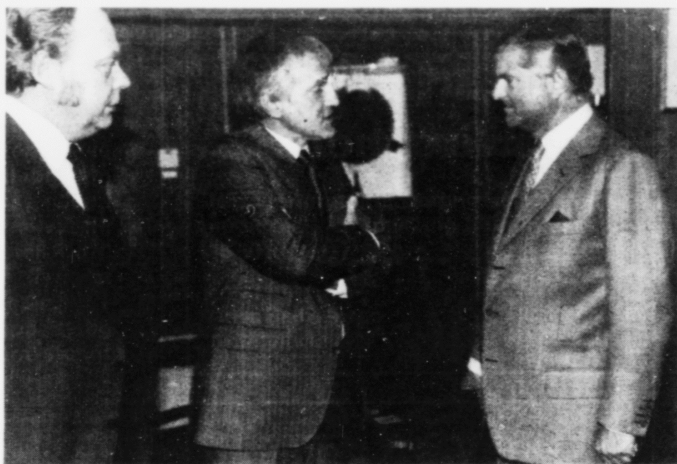

Onnur øvunda tykkum

— Eg eri væl nøgdur við ferð mína í Føroyum og má siga, at tit hava megnað at bygt upp eitt samfelag, ið onnur einans kunnu øvunda. Nakað soleiðis segði skotski fiskimálaráðharrin, Mansfield jallur í samrøðu við Sosialin týskvøldið. Hann hevur vitjað víða um í Føroyum og hevur havt

fundir við landsstýrið. — Laksasurningurin er av avgerandi týdningi fyri bæði okkum skotar og tykkum føroyingar, ti fegnast eg um, at landsstýrið hevur tikið eina rætta støðu í hesum máli. Men enn eru nógvir spurningar at loysa í hesum máli, sigur Lord Mansfield.

Lesið samrøðu við skotska jallin í leygar-dagsblaðnum.

A myndini siggja vit uttast til vinstru Mansfield jall, Robert Poulsen, stjóra á Fiskaseluni og Olaf Olsen, fiskimálaráðharrin, tá reseption var umboð á Vigilant týskvøldið.

jan.

Dánjal Húsgarð:

— Eg havi ikki gjørt hatta veðrafarsíð

Í næstsidstu viku hevði Sosialurin ein tíðinda-stubba, har greitt varð frá einum manni, sum hevði latið ein slaktara í Havn flettað ein veðr fyrri seg. Men tá maðurin kom eftir krovinum, fekk hann pakkar av farsí i hondina.

Dánjal Húsgarð, slaktari, hevur vent sær til Sosialin, og sigur at nógv hava spurt, um tað er hann, sum hevur gjørt fars burturúr veðrinum. Men tað hevur hann ikki.

— Eg avnøkti blankt, at eg havi gjørt fars burtur úr einum veðri, sigur Dánjal Húsgarð.

Socialurin fekk hetta «tipsið» um veðrin, og kannaði eftir, um nakað var í ti. Fleiri søgdu seg vita um tað. Ti fór henda — heldur skemtiliga — søgan í blaðið.

Blaðið fær nógv líkandi «tips» millum ár og dag. Sjálvandi verða øll slík kannað og ofta visir tað seg, at lítið og einki hald er í tilkum leysasøgum og gitingum og ti verður ikki meira gjørt burtur úr.

Socialurin biður um fyrigiving, um søgan hevur verið til ampa hjá onkrum slaktara.

Blaðstj.

Sjóvinnubankin 50 ár:

Stovnsfæið 300.000 kr. — í dag er eginpeningurin næstan 100 mill. kr.

Í gjár vóru 50 ár liðin síðan P.f. Sjóvinnubankin varð stovnaður. Dagurin í gjár var m.a. hildin við stórar móttøku fyri almenninginum.

Sjóvinnubankin hevur havt stóran vøkstur í nógv ár og í fjór fóv javnvágin á figgjastøðuni upp um eina milliárd — 1.028 mia. kr.

Upprunaliga var tað Føroya Skipara- og navigatørfelag sum tók stig til at savna pening til grunn at figgja fiskiskip, men á stovnandi fundinum varð avgjørt at stovna ein banka heldur enn ein grunn.

300.000 kr. vórðu savnaðar inn kring alt landið og av teimum lat Føroya Løgting 60.000 kr. Hetta var stovnsfæ bankans.

Í tí fyrstu nevndini sátu: Johs. O. Joensen, R. Long, Jákup Joensen,

Chr. Holm Jacobsen, úr Havn, og Jaspur Hjelm, úr Vági. Til stjóra varð Th. Petersen settur. Hann var stjóri til fyrst í 50-unum.

Sjálvst bankavirknið byrjaði 15. desember. Starvsfólkini vóru fimm í tali umframt grannskoðaran. Í dag er talið av starvsfólkum 100. Sjóvinnubankin hevur 25 deildir kring í landinum.

Eginpeningur bankans var við endan av síðsta roknskaparárið 91,6 mill. kr.

Stjóri í Sjóvinnubankanum er Rasmus Olsen. Hann hevur verið stjóri síðan síðst í 50-unum. Tveir aðrir stjórar eru, Steingrim Nielsen og Regin Olsen. Í nevndini fyri bankan sita Birgir Danielsen, formaður, Jákup Kass, Hogni Mohr og Marius Thomassen.

Keypsan í Havn 30 ár:

Hvør króna spard og ikki sørt av idealismu uppií

»Væl varð fylgt við og ansað eftir rakstrinum. Hver króna, sum sparast kundur, varð spard. Ikki so heilt lítið av idealismu var uppií. Annars hevði eisini hendan royndin missejast.»

Skrivar Sverri Egholm m.a. í eini heilsu til Havnar Keypsamtøku á 25 ára degnum 8. oktober í 1977. Í morgin fyllir keypsamtøkan í Havn 30 ár.

Grundarsteinurin til virksemd, sum í dag er á samtekugrundarlagi innan handil á fimm plássum í landinum, varð lagdur í Bringsnagotu.

»Krambúðin var lítil og úrvalið var ikki tað stóra. Har var trøngtlig og lágt tilloftið. Men har var hugnaligt á ein serligan hátt. Tey, sum trúliga handlaðu har, kendu seg veruliga sum medeigandi limir, meira enn sum vanligur kundar.»

Men tað var ikki bara at siga tað at gerast limur. Innskotið var heilar 100 kr. og ágavurin var nógur. Men Sverri Egholm visir í grein síni á, at áløpini á keypsam-

tøkuna vóru ógrundað:

Bilstjóri noyddist at melda seg út

»Føroysk virki tora aftur órádd at lata vørur til teirra (keypsamtøkurnar, blaðm.) og eingin roknar longur við at skula missa starvið, um hann gerst limur í samtøkuni.

»Eg minnst kunngerð frá bilstjóra, sum sá seg noyddan at boða frá, at hann hevði meldað seg út og ikki longur koyrdi fyri Havnar Keypsamtøku.»

Umsetningurin tað fyrsta góða hálva árið — frá oktober til apríl — var 118.000 kr. Fyrsta heila roknskaparárið, 1953–54 var umsetningurin 350.000 kr. Yvirsktið var 4.700 kr.

Til sammetingar kann nevast, at eftir rakstrarætlanini fyri hetta árið fer umsetningurin hjá føroysku keypsamtøkunum í ár at liggja um 60 milliónir kr. Um 60 pst. av umsetninginum fer at liggja í Havn og í Hoyvík.

Hóast hesi høgu tøl hevur figgjarlaga stóðan hjá FK verið rættuliga trong síðsta árin. Hetta kemst m.a. av teimum stóru iløgunum í bygningar. Umsetningurin tað síðsta árið bendir á, at tað gongst betur, men samstundis eru uttanlandslán nú fallin til gjaldingar — og tað tyngir.

Prisirnir høgir

Men hvør var so orsøkin til, at keypsamtøka kom í lag í 50-unum.

Royndir vóru jú gjørdar í 30-unum, men hesar missejast. Jú, orsøkin var hon, at prisirnir á handilsverunum vóru nógv hægri í Føroyum enn í Danmark, greiðir Heri Hamarsá frá í samrøðu við Sosialin á 25 ára degnum.

Hann var komin til Føroya eftir at hava búð í Danmark og undraðist á eina tilvildarlaga prislegu. Hetta og verkfallið í 1951 gjørdi, at Heri Hamarsá setti sær sum mál at fáa eina keypsamtøku upp á beinin.

Tann nýggi handilin, sum varð bygdur í Dr. Jacobsensgøtu seinast í 60-unum, varð skjótt ov lítill og nýggjur handil varð tí bygdur í Hoyvík. Handilin í Havn virkar sum sokallaður nærhandil. Fyrstøðumaður er Knud Rasmussen. Hann hevur 12 starvsfólk undir sær. Deildin í Havn umsetti í fjór fyrri goðar 13 mill. kr.

Saman við øðrum teknaði hann limir, men striltið gekst. Fólk høvdu ikki álit á hesum við samabyrgd. Men 115 høvdu teknað seg sum lim, tað stovnandi fundurin varð hildin í Losjuni 3. apríl í 1952 og fyrsta nevndin varð vald: Chr. Haraldsen, form. Heri Hamarsá, J. P. Henriksen, Martin Kúrberg og Luis Apól. Tá Heri sama ár flutti niður, kom Karstín Hoydal í nevndina.

Nevndin fór til verka og fekk útvegað holi í Bringsnagotu, fyrstøðumann av Bornholm, fekk eitt lán, 20.000 kr. í Føroya Banka, bileggið fyrstu vørurnar, og so lat handilin upp — 8. oktober — við eini prislegu, sum lá eini 20 pst. undir prislagnum í bynum annars.

Seinri flutti handilin út í Dr. Jacobsensgøtu, har nú

verandi handilin seinri varð bygdur í 60-unum. Og í 1978 lat handilin í Hoyvík upp sum tann størsti í Føroyum.

Í hesum tíðarbilinum er FK, Føroya Keypsamtøka, stovnað. Og í hesum tíðarskeiðnum er reglan um samabyrgdina — tað at limirnir heftu í felag — farin úr gildi. Samtøkan hevur eisini bygt nýggjar bygningar í Vágum og Fuglafirði.

Keypsamtøkan í Klaksvík, sum húsat í trøngligum umstøðum, hevur enn ikki fingið nýggj holi, hóast arbeitt hevur verið við spurninginum í nógv ár.

Umframt henda bygningin hevur FK í fleiri ár havt í umbúna at fáa deildini á Tvøroyri ein krambúðarbygning. Men hesar ætlanir eru higartil darvaðar av skattasakini, sum hevur

staðið við í fleiri ár, og sum nú er endað í hægsta rætti.

Nógv er broytt síðan teir 115 limirnir stovnaðu Havnar Keypsamtøku fyri 30 árum síðan, til dagin í dag, tá limatalið í Havn er farið upp um 4000. Samlaða talið fyri allar Føroyar er 7500. Tað hevur gingið spakuliga men støðugt fram á og í dag hevur FK ein rættuliga fittan part av samlaða umsetninginum í vanligum handilsverum.

Litið er at ivast í, at Sverri Egholm hevur rætt, tá hann skrivaði:

»Eg ivist ikki í, at størsta orsøkin til, at hendan royndin við Havnar Keypsamtøku eydnaðist so væl, er tann, at limirnir veruliga kendu eina abyrgd av bæði krambúð og felag.»

jo-mo